Dnro 001/81/2025

Anu Tuovinen

2.5.2025

Eduskunta
SuV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 25.4.2025

U 13/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivien 2006/43/EY, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 ja (EU) 2024/1760 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse tietyistä yritysten kestävyysraportointia ja huolellisuusvelvoitetta koskevista vaatimuksista (COM(2025) 81 final) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2023/956 muuttamisesta rajalle perustetun hiilidioksidipäästöjen säätömekanismin yksinkertaistamisen ja vahvistamisen osalta (COM(2025) 87 final)

Akava kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta.

Akava ei pidä kannatettavana sitä, että Omnibus I -esityksen kautta heikennetään yritysvastuudirektiivin vaikuttavuutta ja yritysten huolellisuusvelvoitetta.

Omnibus I -paketin valmistelu tehtiin varsin kiireellä. Siinä olisi pitänyt kuulla laajasti sidosryhmiä ja tehdä kattavat vaikutusarviot. Paketista pitäisi käydä selkeästi ilmi asiakohtaiset perusteet etenkin, jos jonkin säädöksen sisältöä puretaan. Akava korostaa, että päätöksenteossa pitäisi noudattaa EU:n tavanomaista lainsäädäntömenettelyä.

Yritysvastuudirektiivin vaikutusta ei saa vesittää

Kestävyysraportoinnissa ja yritysvastuudirektiivissä kevenee säädöksien sisältö. Puuttuminen itse säädöksen sisältöön on tehtävä niin, että sen päätarkoitus, yritysvastuutavoitteiden toteutuminen, ja vaikuttavuus säilyvät. Sääntelyn vaikuttavuus suhteessa tavoitteisiin on syytä arvioida huolellisesti.

Akava korostaa, että haitallisten vaikutusten arviointi, ihmisoikeusrikkomuksiin ja lapsityövoiman käyttöön puuttuminen koko toimitusketjussa sekä yrityksen mahdollisuus saada tietoa ihmisoikeuksista ja työoloista koko toimitusketjussa (esim, kehittyvistä maista, josta raaka-aineet tulevat) on säilytettävä. Lisäksi sidosryhmien kuulemisesta, uhrien oikeussuojakeinoista ja vahingonkorvausvastuusta on pidettävä kiinni.

Ehdotetut muutokset heikentävät yritysvastuudirektiivin alkuperäisten tavoitteiden toteutumista ja siten sääntelyn vaikuttavuutta. Vastuullisesti toimivien suomalaisten yritysten mahdollisuus saada kilpailuetua

kaventuu. Vaikutusten tunnistamisvelvoitteen rajaaminen voi heikentää myös toimintaketjun alkupäähään kuuluvien vastuullisesti toimivien yritysten asemaa.

Omnibussissa vaarana on siis se, että vastuulliset toimijat joutuvat kärsimään ja vastuuttomat hyötyvät. Omnibussissa ehdotettuja säädösten purkukohteita on tarkasteltava myös markkinoiden rehdin ja vääristymättömän kilpailun näkökulmasta. On myös syytä arvioida, mikä lopulta on sen todellinen vaikutus pk-yrityksiin.

Akava pitää tärkeänä, että ilmastovastuuta ei heikennetä, vaan ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtääviä toimia jatketaan määrätietoisesti. Ehdotuksen myöstä direktiivi ei enää velvoittaisi yrityksiä ilmastosuunnitelman toteuttamiseen, ainoastaan laatimiseen.

Hiilirajamekansimin muutokset kannatettavia

Akava katsoo, että Omnibus-esityksessä hiilirajamekanismiesitys on kohtuullisen kannatettava. Tämä siksi, että vaikka määrällisesti suurin osa yrityksistä lähtisi siitä pois, hiilidioksidipäästöt pysyvät valtaosin edelleen mukana. Näin on tehty hallinnollista keventämistä, mutta päätarkoitus säilyy. Mekanismin yksinkertaistamisessa on kuitenkin varmistettava, että se ei luo uusia ongelmia.

Lopuksi

Säädösten hallinnollinen yksinkertaistaminen, esimerkiksi päällekkäisten raportointien purkaminen, digitaalisiin käytäntöihin siirtyminen ja yhden luukun asiointi- ja raportointikanavien luominen ovat kannatettavia pyrkimyksiä.

Akava pitää tärkeänä, että yritysvastuudirektiivi rakentuu edelleen YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden ja OECD:n monikansallisille yrityksille tehtyjen vastuullisen liiketoiminnan toimintaohjeiden varaan. Ehdotetut muutokset vievät huolellisuusvelvoitteen lakitasoista sääntelyä kauemmaksi näistä kansainvälisistä, vapaaehtoisista ja vakiintuneista huolellisuusvelvoitetta koskevista periaatteista.

Kaikkiaan Omnibus I -hanke luo yrityksille nyt selkeyden sijaan epävarmuutta siitä, miten jo säädettyyn ja sovellettavaksi tulevaan lainsäädäntöön tulisi tällä välillä suhtautua. Se vaikuttaa osaltaan investointeihin ja prosessien kehittämiseen, kun sääntelyn suunta on sumuinen. Tätä epävarmuutta on tärkeä hälventää.

Akava ry:n puolesta

Anu Tuovinen
johtava asiantuntija